

2 — EDEBİYAT ÂLEMİMİZİN DEĞERLERİNİ SESLERİYLE DİNLEYİP TANIYALIM

Medeniyet tarihinde Güzel Sanatların bölümleri içinde Edebiyat başta gelir. Mimarî, heykeltraşlık, kabartma, oyma ve her nevi küçük el sanatları, resim, musiki, tiyatro, raks güzel sanatların bütününi teşkil eder. Bunların her yönden tetkiki millet hayatında bir devrin özelliklerini, zevklerini, inceliklerini ve nihayet kültür seviyesini göstermesi bakımından önemlidir. Bir milletin güzel sanatlara değer verme nisbetinde şahsî kabiliyetlerin gelişmesi ve içlerinde dehâ derecesine ulaşmış büyükleri vardır. Bu gibi insanlar güzel sanatların hangi şubesinde olursa olsun millî değerlerdir. Milletin her ferdi, kendi kütür seviyesi nisbetinde onunla, eserleriyle daima ilgilidir ve bunlardan faydalanır.

Bu umumî kaidelerden sonra bu yazımda sadece “Edebiyat” değerlerimiz üzerinde durmak istiyorum : Edebiyat tarihlerimizin esası olarak eserlerini tahlil ettikleri XX. asrın ilk yarısındaki şair ve ediplerimiz, bu devrin her bakımdan temsilcisidirler. Osmanlı İmparatorluğu’nun son ıstıraplı yıllarının nesli olan bu edebiyat âlemimizin değerli şahsiyetleri, Kurtuluş Savaşı’mızı ve memleket sevgisini bize yazılarıyla, şiirleriyle ebedileştirmişlerdir. Bu ediplerimizin kitapları istifade ve zevk ile okunur. Kültür hayatımıza bir canlılık ve renk verir. Beğendiğimiz şiirleri ezberlemek ise hafızalarımıza bir ziyneti olur.

Fakat bir de bu şiir ve güzel yazıları asıl yazarlarından, onların hissettikleri gibi, kendi seslerinden dinlemek ayrı bir konudur. Ediplerimizin bilgili, hisli ve ahenkli yazılarındaki tavsiflerini, onların okuyuşundan dinlemek, insana ayrı bir duygu verir. Yazılar, canlılığını edibin sesinde yaşatır. Mesala Ruşen Eşref Ünaydın’ın kelimelere verdiği ses tonu yazarın iç dünyasındaki duygu âlemini bize ne güzel yaşatır.!

Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun konuşma tonu ne kadar kuvvetlidir ve kendine has bir tarzı vardır. Onun kelimeleri telâffuzu, cümlelere verdiği ses ahengi, roman üslûbu kadar güzel ve örnek olacak durumdadır. Meselâ Faruk Nafiz Çamlıbel’in şiirlerini neden kendi sesinden dinlemiyelim?. Şair Behçet Kemal Çağlar radyolarda çok dinlendiği için, onun şiirlerini gençlik âdeta, onun tarzına uyarak okurlar. Falih Rıfkı Atay güzel ve selis yazan bir muharririmizdir. O, yazı

üslûbunun kendine mahsus özelliğine uyarak, kolay ve külfetsiz konuşur. Prof. Necmeddin Halil Onan'ın "Dur Yolcu" şiirini onun güzel telâffuzu ile neden dinlemiyelim? Ben burada kendi tanıdığım bir kaç kişi üzerinde durdum.

Bu bir kaç misale, daha pek çok şair ve ediplerimiz katılabilirler. Bu yazımda bilhassa üzerinde durmak istediğim konu şudur :

Bu arada kadın şair ve ediplerimizin hisli sesle iyle okuyacakları kendi eserlerini dinlemek ayrı bir değer taşıyacaktır.

Mesela bir tiyatro eseri kadın sanatkârın iştiraki olmadan sahneye konulamaz. İşte bu karşılıklı konuşmalar sosyal hayatın müşterek yaşantısını bize sesleriyle aksettirdiği zaman, daha çok ilgi toplar.

Bugün ses alma cihazları çok ilerlemiş durumdadır ve çeşitli safhaları vardır. 1958 Milletlerarası Brüksel sergisinde Fransız pavyonunda en enteresan kısım, muharrir ve şairlerin resimleri, eserleri, el yazıları, yanında, düğmeye basıldığı vakit o yazarın kendi sesinden bir sahifesini okurken sesini dinliyebilmektir. Böylelikle edip ve şairi görüyor, okuyor ve dinliyorsunuz. Bu, modern tekniğin bir zaferidir.

İşte bunun için resmî müesseselerden biri, meselâ Millî kütüphane, Radyo idaresi veyahut edebiyat fakülteleri böyle bir koleksiyonu toplamalı, hem talebeye hem de istifade etmek isteyenlere dinletmeli, hatta bunlardan zaman zaman sergiler tertip etmelidir. Böylelikle yeni yetişen gençliğe, bir önceki neslin edebî değerlerini daha yakından tanıtma fırsatı verileceği gibi, yeni yetişecek olanlara da birer teşvik kaynağı olur.

*Unesco Haberleri Dergisi. seri III, sayı 13,
Haziran 1959*